

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Валута КС-22
Дата 24.09.2009

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

№ 102.01 - 45
24.09.2009

*У. Р. 17/2009
Мореден докладчик 2-чл
Муренца, др се представя
25.09.2009*

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Г-Н РУМЕН ЯНКОВ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛЮ,

Изпращам на вниманието Ви искане от Министерския съвет на Република България за обявяване на противоконституционността на чл. 1 от Закона за амнистия (ДВ, бр. 26 от 2009 г.)

Искането е одобрено с Решение № 749 на Министерския съвет от 2009 г.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ИСКАНЕ

от

Министерския съвет на Република България

за

обявяване на противоконституционността на чл. 1 от Закона за амнистия (ДВ, бр. 26 от 2009 г.)

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛЮ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На основание чл. 149, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България представяме на Вашето внимание искане за обявяване на противоконституционността на чл. 1 от Закона за амнистия (ДВ, бр. 26 от 2009 г.)

Министерският съвет е орган, овластен съгласно чл. 150, ал. 1 от Конституцията да сезира Конституционния съд, а правният интерес от обявяването на противоконституционността на оспорения текст произтича от

необходимостта от осигуряване на върховенството на Конституцията при приемането на законите.

Правният институт на амнистията е уреден в чл. 83 от Наказателния кодекс, съгласно който амнистията заличава престъпния характер на определен вид извършени деяния или освобождава от наказателна отговорност и от последиците на осъждането за определени престъпления. В такъв смисъл амнистията е правен акт, с който се прекратява наказателната отговорност и като следствие и всички наказателноправни последици от престъплението.

Съгласно чл. 1 от Закона за амнистия (ЗА) амнистират се, като се освобождават от наказателна отговорност и от последиците на осъждането, лицата, които до 1 юли 2008 г. са извършили престъпления по непредпазливост, за които по закон се предвижда лишаване от свобода до 5 години или друго по-леко наказание. В случая става дума за т.н. в теорията „декриминализираща амнистия“, при която се заличава престъпният характер на деянието. Тази амнистия води освен до прекратяването на наказателната отговорност и до „преоценка на самите обосноваващи ги деяния – те престават да се смятат за престъпления“ (доц. Антон Гергинов - „Наказателно право на Република България - Обща част“ София, 2002 г., стр. 326-327).

С разпоредбата на чл. 1 от ЗА не се амнистират само осъдени лица, които изтърпяват наказания (освобождаване от последиците от осъждането за определени престъпления), а се заличава престъпният характер на определени деяния. Спорен и несъобразен с принципа на правовата държава – чл. 4, ал. 1 от Конституцията, е начинът за определяне на деянията, чийто престъпен характер се заличава. Критерият, избран от законодателя за определяне на тези деяния, са единствено формата на вината и предвиденото в закона наказание, без да се взема предвид конкретното престъпление и в коя сфера на обществения живот се проявяват последиците от него. По този начин се амнистират деяния по непредпазливост, наказуеми с лишаване от свобода до 5 години или друго по-леко наказание, които попадат в различни раздели на Наказателния кодекс – престъпления срещу собствеността, престъпления против стопанството, финансовата, данъчната и осигурителната система, а така също и престъпления, извършени при осъществяване на публични функции. Тези деяния не могат да бъдат обединени и приравнени само въз

4

основа на посочените в оспорения текст критерии. Подобен подход е допускан само преди действието на Конституцията на Република България от 1991 г. – в Закона за амнистия от 1974 г., Закона за амнистия от 7 юли 1981 г. и Закона за амнистия от 30 май 1984 г. Във всички други закони за амнистия, приемани преди и след влизането в сила на Конституцията от 1991 г., са определени деянията, които се амнистират, чрез посочване на конкретните текстове от наказателните закони – такъв е подходът в Закона за амнистия от 2002 г., Закона за амнистия от 11 май 1989 г., Закона за амнистия от 18 декември 1989 г., Закона за амнистия и връщане на отнети имущества (обн., ДВ, бр. 1 от 1991 г.; попр., бр. 21 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 62 от 1997 г.; бр. 9 и 34 от 2000 г.), Закона за амнистия и за освобождаване от изтърпяване на наложени наказания (ДВ, бр. 19 от 1990 г.) и др. Принципът на правовата държава, прогласен в чл. 4, ал. 1 от Конституцията, както и характеристиката на института на амнистията като въвеждащ изключение от правилата на наказателното право налага определянето на деянията, чийто престъпен характер се заличава, да бъде извършено чрез изрично посочване на конкретните престъпления, а не чрез обобщаването им въз основа на общи критерии.

В мотивите на законопроекта се казва:

„Съдебната система е натоварена с изключително голям обем дела, което е пречка за ефективно и бързо правораздаване. Това обосновава предложението за амнистиране на някои нетежки престъпления, които вече са извършени – поставена е строго фиксирана граница за такива престъпления – 1 юли 2008 г. Това е гаранция срещу възможността да бъдат извършвани, но ненаказани престъпни деяния в периода до обнародването на закона и неговото влизане в сила.”

Тези мотиви обаче могат да обосноват не обявяването на амнистия, а единствено мерки за оптимизиране на работата на съдебната власт. В този смисъл те пораждат съмнение, че с тях се прикриват същинските мотиви за приемането на закона, свързани с избягването на наказателната отговорност от лица, заемали висши държавни длъжности в периода до 1 юли 2008 г.

В законите, с които е обявявана амнистия при действието на Конституцията на Република България от 1991 г., е застъпвана позицията, че амнистията се отнася до осъдени български граждани, които изтърпяват наказания, или ако български граждани извършат действия за прекратяване на

престъпления, или когато деянието, макар и да покрива състав на престъпление по Наказателния кодекс, е извършено при упражняване на конституционни права. Създаването на подобен прецедент, макар и формално да намира основание в чл. 83 от Наказателния кодекс, създава опасност не само от нарушаването на конституционния принцип на правовата държава, а и на принципа на равенство на гражданите пред закона – чл. 6, ал. 2, и на чл. 31, ал. 1 от Конституцията, съгласно който всеки обвинен в престъпление следва да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок. Това е така, защото по този начин се отнема възможността на съдебната власт да упражни контрол върху лицата, извършили тези деяния, като се прегражда възможността по отношение на тях да бъде повдигнато обвинение, и се създава неравнопоставеност между лицата, извършили съответните деяния преди 1 юли 2008 г. и след тази дата.

По посочените съображения считаме, че чл. 1 от Закона за амнистия (ДВ, бр. 26 от 2009 г.) противоречи на чл. 4, ал. 1, чл. 6, ал. 2 и чл. 31, ал. 1 от Конституцията и следва да бъде обявен за противоконституционен.

Предлагаме като заинтересувани страни по делото да бъдат определени Народното събрание, Президентът на Република България, Върховният касационен съд, Върховният административен съд, Главният прокурор и Висшият съдебен съвет.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(~~Бойко~~ Борисов)